

Araştırma Makalesi / Research Article**Seyahat Acenta Çalışanlarının Boş Zaman Suçluluğu Düzeylerinin
Demografik Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi***Evaluation of Leisure Crime Levels Among Travel Agency Employees According
to Demographic Variables*Halise Dilek SEVİN¹DOI : [10.63556/ankad.v10i3.447](https://doi.org/10.63556/ankad.v10i3.447)

Geliş/Received: 20/02/2026

Kabul/Accepted: 18/05/2026

Öz

Bu araştırmanın amacı, seyahat acenta çalışanlarının boş zaman suçluluğu düzeylerini belirlemek ve söz konusu düzeylerin çeşitli demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemektir. Çalışma, nicel araştırma yaklaşımlarından tarama (kesitsel) deseninde kurgulanmıştır. Araştırmanın evrenini Ankara ilinde faaliyet gösteren A grubu seyahat acentalarında çalışan bireyler oluşturmaktadır. Cochran (1977) formülü doğrultusunda belirlenen örneklem çerçevesinde toplam 405 çalışandan veri toplanmıştır. Elde edilen bulgular; seyahat acenta çalışanlarının boş zaman suçluluğu düzeylerinin orta düzeyin altında olduğunu göstermektedir ($\bar{X}=3,08\pm1,61$). Yapılan analizler sonucunda boş zaman suçluluğu düzeylerinin cinsiyet, yaş, medeni durum, öğrenim durumu, çalışılan departman, günlük çalışma süresi ve haftalık boş zaman süresi değişkenlerine göre anlamlı biçimde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Sonuç olarak, araştırma hipotezlerinin tamamı reddedilmiş; boş zaman suçluluğunun incelenen demografik değişkenler açısından farklılaşmadığı ortaya konulmuştur. Bulgular; turizm sektöründe çalışan bireylerin boş zaman deneyimlerinin demografik özelliklerden ziyade sektörel ve örgütsel dinamikler çerçevesinde şekillenebileceğine işaret etmektedir. Çalışma, turizm çalışanlarının boş zaman algılarını suçluluk boyutunda ele alması bakımından literatüre katkı sunmakta ve çalışan refahına yönelik uygulamalar için bilimsel bir temel oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Boş zaman, Boş zaman suçluluğu, seyahat acenta çalışanları, Çalışma hayatı,

Abstract

The purpose of this study is to determine the levels of leisure-time delinquency among travel agency employees and to examine whether these levels show significant differences according to various demographic variables. The study was designed using a quantitative research approach with a cross-sectional (survey) design. The population of the study consists of individuals working in Group A travel agencies operating in the province of Ankara. Data were collected from a total of 405 employees within the sample determined according to the Cochran (1977) formula. The findings show that the levels of leisure-time delinquency among travel agency employees are below average ($\bar{X}=3.08\pm1.61$). The analyses revealed that levels of leisure delinquency did not differ significantly according to the variables of gender, age, marital status, educational status, department worked in, daily working hours, and weekly leisure time. As a result, all research hypotheses were rejected; it was found that leisure delinquency did not differ in terms of the demographic variables examined. The findings indicate that the leisure experiences of individuals working in the tourism sector may be shaped by sectoral and organizational dynamics rather than demographic characteristics. The study contributes to the literature by addressing the perceptions of

¹ Sorumlu yazar / Corresponding Author, Doç. Dr. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Rekreasyon Yönetimi, Ankara, Türkiye. E-mail adresi: halise.sevin@hbv.edu.tr

Önerilen Atıf/Suggestion Citation

Sevin, H.D. (2026). Seyahat Acenta Çalışanlarının Boş Zaman Suçluluğu Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 10(3), 1495-1505.

tourism workers regarding leisure in terms of guilt and provides a scientific basis for practices aimed at employee well-being.

Keywords: *Leisure, Leisure guilt, Travel agency employees, Working life,*

1. GİRİŞ

Boş zaman insanın yaşamında bağımsız olduğu bir zaman olarak algılanması eski tarihlere dayanmaktadır. Boş zamanın özerk bir boş zaman olarak algılanması ise modern dönemlerle ilişkilendirilmektedir. Endüstrileşme ile değişen toplumsal yapı üretim dışı boş zamanların eğlence ve çeşitli aktivitelerle değerlendirilmesini sağlamıştır (Aytaç, 2002, s.232).

Boş zaman aktivitelerine katılım, fiziksel sağlık ve iyi oluş dahil olmak üzere sağlığın ve insan yaşamının çeşitli bileşenleriyle ilişkilendirilmektedir. Boş zaman aktiviteleri genel olarak, bireylerin boş zamanlarında katıldıkları egzersiz ve sosyalleşme gibi aktiviteler olarak tanımlanır. Boş zaman aktivitelerinin ve psikososyal faktörlerin başarılı yaşlanmanın öncülleri olduğu ileri sürülmüştür (Paggi vd., 2016, s.450).

Boş zamanı ücretli iş veya diğer zorunlu faaliyetler dışındaki çeşitli etkinliklerle geçirilen zamandır. Saf boş zaman, özgürce seçilen ve içsel olarak motive edilen etkinlikler olarak tanımlanır. Boş zaman memnuniyeti ise, bireylerin boş zaman etkinliklerinden ne ölçüde zevk veya memnuniyet duyduklarını ifade eder (Kuykendall vd., 2018, s.2).

Literatürde araştırmalar, kaliteli boş zaman geçirme, tükenmişliğin azalması, iş performansının artması, iş memnuniyeti, zihinsel ve fiziksel sağlık, mutluluk ve refah gibi çok çeşitli olumlu sonuçlarla ilişkili olduğunu göstermiştir. Özellikle birçok çalışma, boş zaman veya aktivitelerin bireylerin öznel iyi oluşunu artırdığını ortaya koymaktadır. Öznel iyi oluş üç bileşenden oluşur: yaşam doyumu, sık görülen olumlu duygu durumu ve nadir görülen olumsuz duygu durumudur (Koo, 2023, s.3-4).

Emek ve boş zaman, çalışma ve çalışmama arasındaki anlam ve ilişkiler, Batı tarihinde uzun bir süre boyunca entelektüel, siyasi ve dini tartışmaların kaynağı olmuştur. Ancak, emek ve boş zaman arasındaki etkileşimin sosyal ve entelektüel sorun oluşturduğu görüşü, büyük ölçüde sanayi sonrası döneme ait bir olgudur. Bu düalist görüşle bağlantılı bir dizi faktör, psikologların ilgisini çekmiştir (Kabanoff, 1980, s.60).

Boş zaman suçluluğu, zamanı verimli geçirmek yerine boş zaman geçirmekten dolayı suçluluk, üzüntü veya kötü hissetme deneyimi veya durumu olarak tanımlanmaktadır (Koo, 2023, s.6).

Turizm endüstrisi insan emeğinin yoğun olduğu, çeşitli işletme türlerinden oluşur. Bu işletme türlerinden biri olan seyahat acentalarıdır (Altay & Akgül, 2010, s.88). Seyahat acentaları seyahate ilişkin, (ulaşım, konaklama, yeme-içme, eğlence vb.) ayrı ayrı ürün ve hizmetleri bir araya getiren müşteriye paket tur olarak tek bir ürün fiyatı olarak satan, seyahate ilişkin organizasyonu yapan işletmelerdir (Alaeddinoğlu & Can, 2007, s.51). Seyahat acentalarında, üretimin müşteri ile aynı ortamda gerçekleşmesi, çalışma saatlerinin düzensizliği ve yüz yüze ilişkilerinin yoğunluğundan kaynaklanan birtakım zorluklar söz konusudur (Altay & Akgül, 2010, s.88).

Bu bağlamda, seyahat acenta çalışanlarının boş zaman suçluluğu düzeylerinin demografik değişkenlere göre incelenmesi hem kuramsal hem de uygulamalı açıdan önemli bir boşluğu doldurma potansiyeline sahiptir. Bu konu boş zaman literatüründe görece sınırlı ele alınan suçluluk duygusunu, turizm çalışanları bağlamında ele alarak literatüre katkı sunmaktır. Uygulama açıdan ise elde edilecek bulgular; insan kaynakları yönetimi, iş-yaşam dengesi politikaları ve çalışan refahını artırmaya yönelik rekreasyonel uygulamaların geliştirilmesine katkı sağlayabilecek niteliktedir.

Bu doğrultuda araştırmanın amacı, seyahat acenta çalışanlarının boş zaman suçluluğu düzeylerini belirlemek ve söz konusu düzeylerin çeşitli demografik değişkenler açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymaktır. Çalışmanın, turizm sektöründe çalışan bireylerin boş zaman deneyimlerini daha görünür kılması ve çalışan refahına yönelik bilimsel temelli öneriler sunması açısından literatüre özgün bir katkı sağlaması beklenmektedir.

2. BOŞ ZAMAN SUÇLULUĞU KAVRAMI

Sağlığın etkileyen temel unsurlardan biri yaşam biçimidir ve sağlık sorunlarının önlenmesinde önemli bir yeri vardır. Literatürde aktif boş zaman yaşam tarzının, sağlığı destekleyici olduğuna dair birçok kanıt bulunmaktadır. Ancak aktif bir yaşam tarzının benimsenmesi, sağlığa proaktif bir yaklaşım gerektirmektedir. Çoğu insan sağlık konusunda reaktif olma eğiliminde olduğu için, boş zamanlarını pasif ve hareketsiz olarak tercih etmektedir. Fiziksel hareketlerin insanların yaşamında orta düzeyde olması ölüm oranlarını neredeyse %50 oranında azalttığı gösterilmiştir. Sosyal ve üretken aktivitelerin, sosyal desteği ve sosyal ağları artırması anlamlı sosyal rollerin yerine getirilmesini kolaylaştırmaktadır. Bu durum, yaşamda bir amaç duygusunu, öz yeterliliği teşvik eder ve bireyin yaşamının ilerleyen dönemlerinde sağlıklı olması ile ilişkilendirilmektedir. Boş zaman aktivitelerinin mental sağlığına olan bir diğer faydası da tükenmişliğin önlenmesi ya da azaltılmasıdır (Iso-Ahola & Mannell, 2004, s.187,191).

Ahlaki duygular üzerine yapılan araştırmalar olumsuz anlam taşıyan, özbilinçle ilgili suçluluk duygusuna odaklanmıştır. Suçluluk, kendiliğinden oluşan vicdan azabından kaynaklanan daha "özel" deneyim olarak algılanmaktadır. (Tangney vd., 2006, s.347, 348)

Boş zaman suçluluğunu, verimli bir şekilde zaman geçirmek yerine boş zaman geçirmekten dolayı duyulan suçluluk, üzüntü veya kötü hissetme deneyimi veya durumu olarak tanımlanmaktadır. Boş zaman suçluluğu kavramı çeşitli olumsuz duyguları (örneğin, üzüntü, kaygı, kötü hissetme vb.) içermektedir. Boş zaman suçluluğu suçluluk duygusunu içeren psikolojik bir kavram olarak ele alınmaktadır (Koo, 2023, s.6).

3. BOŞ ZAMAN SUÇLULUĞU VE ÇALIŞMA YAŞAMI

İş ve örgüt psikolojisi alanında, yoğun iş yüküne bağlı stresli iş ortamların, bireysel sağlık ve refahın bozulmasıyla ilişkili olduğuna dair çok fazla kanıt bulunmaktadır. Araştırmalar, bireylerin stresli bir iş gününün ardından boş zamanlarında, iş yerinde yaşanan stresin olumsuz etkisini hafifletmeye yardımcı olan belirli davranışlar sergilediğini göstermektedir (Sonnentag, 2001, s.196).

Çalışma yaşamına karşı boş zamanın suçluluk hissedilen ve kaçınılması gereken bir durum olarak algılanması, iyi oluşu olumsuz olarak etkilemesine karşı bireyin boş zamana sahip olmasının faydaları ise tükenmişliğinin azalmasını, psikolojik ve fiziksel iyi oluş mutluluğunun artması, ruh sağlığının pozitif etkilenmesine neden olmaktadır (Türk vd., 2025, s.64).

4. YÖNTEM

4.1. Araştırma Amacı

Araştırma, nicel araştırma yaklaşımlarından tarama (kesitsel) deseninde kurgulanmıştır. Tarama deseni, belirli bir evrene ait özelliklerin mevcut durumunu betimlemeyi ve değişkenler arasındaki farklılıkları ortaya koymayı amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Bekman, 2022, s.250). Çalışma kapsamında seyahat acenta çalışanlarının boş zaman suçluluğu düzeyleri belirlenmiş ve bu düzeylerin çeşitli demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

4.2. Veri toplama Aracı

Çalışmada kullanılan anket formu iki kısımdan oluşmaktadır. İlk bölümde, seyahat acenta çalışanlarının demografik bilgilerinin (yaş, cinsiyet, öğrenim durumu, günlük çalışma süresi, çalışılmakta olan departman, haftalık boş zaman süresi, medeni durumu) tespit edilmesi amacıyla çeşitli soruların yer aldığı kişisel bilgi formu, ikinci bölümde ise boş zaman suçluluğu ölçeği kullanılmıştır. Boş zaman suçluluğu ölçeği, Koo (2023) tarafından geliştirilmiş ve Türk vd., (2025) tarafından Türkçe literatüre kazandırılmıştır. Ölçeğin geliştirilme amacı, "bireylerin boş zaman etkinliklerine katıldıklarında hissettikleri suçluluk ve olumsuz duyguları" değerlendirmektir (Türk vd., 2025, s.66). Ölçek bireylerin, iş ve sorumluluklar zaman ayırmak yerine, boş zamanda yapılan aktivitelere yönelme ile bireyin içsel çatışmasını ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçek tek faktörlü yapı (toplam varyansı %63,2'sini açıklamaktadır), dört madde ve 7'li likert den (1-Hiç katılmıyorum, 7- Tamamen katılıyorum) oluşmaktadır. Türk ve diğ., yaptıkları çalışmada, ölçeğin iç tutarlılık katsayısının yüksek düzeyde olduğu (Cronbach's $\alpha = .93$; $M = 3.44$, $SD = 1.79$) ve geçerlik ve güvenirlik analizlerine göre ölçeğin model

uyum değerleri, CMIN/df= 2.62, CFI= .99, TLI= .98, RMSEA= .073 ve SRMR=.013. Ölçeğin Cronbach's α değeri ise .88 olarak hesaplanmıştır (Türk vd.,2025, s.66).

4.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Ankara ilinde Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği'ne bağlı (TÜRSAB) A grubu seyahat acente çalışanlarının yasal tüzükler nedeniyle çalışan sayısına erişilememektedir (Sert, 2025, s.60). Evrenin tamamına ulaşamadığından dolayı araştırmanın amacına göre çalışma örnekleme; Ankara ilinde Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği'ne göre A grubu seyahat acenteleridir (Yatirimisletmeleruygulama, 2026)

Araştırmanın evrenini 1040 acente oluşturmaktadır. Seyahat Acenta Çalışanlarının Boş Zaman Suçluluğu Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi başlıklı çalışma için örneklem büyüklüğü Cochran (1977) tarafından önerilen formül kullanılarak hesaplanmıştır.

Kullanılan Formül (Cochran, 1977)

$n_o = (Z^2 \times p \times q) / d^2$ Burada; Z = Güven düzeyine karşılık gelen z değeri (95% güven için 1,96) p = Olayın gerçekleşme olasılığı (0,50 maksimum varyans varsayımı) q = 1 – p d = Örneklem hatası (0,05) $n_o =$ Sonsuz evren için gerekli örneklem büyüklüğü. Hesaplama (Sonsuz Evren Varsayımı) $n_o = (1,96^2 \times 0,50 \times 0,50) / (0,05^2)$ $n_o = 384.16 \approx 385$ kişi

Buna göre: Çalışmada çalışan sayısı bilinmediği için Cochran (1977) formülüne göre sonsuz evren varsayımı kullanılması metodolojik olarak daha uygundur. Bu nedenle çalışmada minimum 384 katılımcıya ulaşılması önerilmektedir. Bu doğrultuda 405 birey analize dahil edilmiştir.

4.4. Araştırma Hipotezleri

Araştırmanın temel hipotezi şu şekilde kurulmuştur:

H1.Seyahat acenta çalışanlarının boş zaman suçluluğu düzeyleri demografik değişkenlere göre farklılık göstermektedir.

Araştırmanın alt hipotezleri ise şunlardır:

H1.1. Cinsiyet değişkenine göre, seyahat acentası çalışanlarının boş zaman suçluluğu düzeyleri anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

H1.2. Yaş değişkenine göre, seyahat acentası çalışanlarının boş zaman suçluluğu düzeyleri anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

H1.3. Medeni durum değişkenine göre, seyahat acentası çalışanlarının boş zaman suçluluğu düzeyleri anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

H1.4: Öğrenim durumuna göre, seyahat acentası çalışanlarının boş zaman suçluluğu düzeyleri anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

H1.5. Çalışmakta olunan departman değişkenine göre, seyahat acentası çalışanlarının boş zaman suçluluğu düzeyleri anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

H1.6. Günlük çalışma süresi değişkenine göre, seyahat acentası çalışanlarının boş zaman suçluluğu düzeyleri anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

H1.7. Haftalık boş zaman süresi değişkenine göre, seyahat acentası çalışanlarının boş zaman suçluluğu düzeyleri anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

4.5. Etik Kurul Onayı

Bu araştırmanın kavramsal çerçevesinin hazırlanması, veri toplama araçlarının uygulanması, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması aşamalarının tamamında etik kurallara uygun hareket edilmiştir. Karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde ANKAD Yayın Kurulu'nun hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır. Tüm sorumluluk yazarlara aittir. Bu çalışmanın ANKAD dışında herhangi bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim. Yapılan bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve

Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Araştırma için Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulu’nun 26.11.2025 tarih ve 11 sayılı toplantısında 2025/451 numaralı araştırma için etik kurul izni alınmıştır.

5. BULGULAR

Verilerin analizi SPSS programı ve %95 güven düzeyinde çalışılmıştır. Çalışmada ölçek puanı hesaplanmış ve puanların normal dağılıma uygunluğunun belirlenmesi için basıklık ve çarpıklık katsayıları incelenmiştir. Ölçeklerden elde edilen basıklık ve çarpıklık değerlerinin +3 ile -3 arasında olması normal dağılım için yeterli görülmektedir (Groeneveld & Meeden, 1984).

Ölçek puanından elde edilen çarpıklık ve basıklık değerleri +3 ile -3 arasında olduğu için normallik sağlanmış olup analizlerimizde parametrik olan test teknikleri kullanılmıştır. Ölçümlerin 2 gruplu değişkenlere göre farklılık gösterme durumu t testi ile 3 ve daha fazla gruplara göre farklılık gösterme durumu ANOVA testi ile analiz edilmiştir.

5.1. Güvenirlik Analizi

Cronbach’s alfa katsayısı ölçeğin güvenirlik düzeyini vermektedir. Katsayı 0 ile 1 arasında değişmektedir. Alfa (α) katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliği şu şekilde yorumlanmaktadır (Nunnally, 1967, 248).

- $.00 \leq \alpha < .40$ ise ölçek güvenilir değildir,
- $.40 \leq \alpha < .60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşük,
- $.60 \leq \alpha < .80$ ise ölçek oldukça güvenilir,
- $.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Tablo 1. Demografik Değişkenler

Gruplar	Değişkenler	n	%
Cinsiyetiniz	Erkek	200	49,4
	Kadın	205	50,6
Yaş	18-25	113	27,9
	26-35	92	22,7
	36-45	97	24,0
	46-55	98	24,2
	56 yaş ve üzeri	5	1,2
Medeni Durumunuz	Bekar	184	45,4
	Evli	221	54,6
Öğrenim Durumunuz	Lise	37	9,1
	Ön lisans	140	34,6
	Lisans	136	33,6
	Yüksek lisans	55	13,6
	Doktora	37	9,1
Çalışmakta Olunan Departman	Rezervasyon Departmanı	56	13,8
	Tur Rehberi/Apranti Rehber	54	13,3
	Kongre ve Konferans Departmanı	65	16,0
	Enformasyon	57	14,1
	Ulaşım Araçları Biletleme Departmanı	62	15,3
	Transport Departmanı	55	13,6
	Muhasebe ve Finans Departmanı	56	13,8
Günlük Çalışma Süresi	1-4 saat	143	35,3
	5-8 saat	128	31,6
	8-10 saat	130	32,1
	12 saat ve üzeri	4	1,0
Haftalık Boş Zaman Süresi	1-5 saat	129	31,9
	6-10 saat	141	34,8
	11-15 saat	130	32,1
	16 saat ve üzeri	5	1,2

Katılımcıların sosyodemografik özellikleri incelendiğinde, örneklemin %49,4'ünün (n=200) erkek, %50,6'sının (n=205) kadın olduğu görülmektedir. Yaş dağılımına bakıldığında katılımcıların %27,9'u (n=113) 18–25 yaş aralığında, %22,7'si (n=92) 26–35 yaş aralığında, %24,0'ı (n=97) 36–45 yaş aralığında, %24,2'si (n=98) 46–55 yaş aralığında ve %1,2'si (n=5) 56 yaş ve üzerindedir.

Medeni durum açısından katılımcıların %45,4'ü (n=184) bekar, %54,6'sı (n=221) evlidir. Öğrenim durumu incelendiğinde %9,1'inin (n=37) lise, %34,6'sının (n=140) ön lisans, %33,6'sının (n=136) lisans, %13,6'sının (n=55) yüksek lisans ve %9,1'inin (n=37) doktora mezunu olduğu belirlenmiştir.

Çalışılan departmanlara göre dağılım incelendiğinde katılımcıların %13,8'i (n=56) rezervasyon departmanında, %13,3'ü (n=54) tur rehberi/apranti rehber olarak, %16,0'ı (n=65) kongre ve konferans departmanında, %14,1'i (n=57) enformasyon biriminde, %15,3'ü (n=62) ulaşım araçları biletleme departmanında, %13,6'sı (n=55) transport departmanında ve %13,8'i (n=56) muhasebe ve finans departmanında görev yapmaktadır.

Günlük çalışma süresi değerlendirildiğinde katılımcıların %35,3'ü (n=143) 1–4 saat, %31,6'sı (n=128) 5–8 saat, %32,1'i (n=130) 8–10 saat ve %1,0'ı (n=4) 12 saat ve üzeri çalışmaktadır. Haftalık boş zaman süresi açısından ise katılımcıların %31,9'u (n=129) 1–5 saat, %34,8'i (n=141) 6–10 saat, %32,1'i (n=130) 11–15 saat ve %1,2'si (n=5) 16 saat ve üzeri boş zamana sahiptir.

Tablo 2. Boş Zaman Suçluluğuna Ait Betimsel İstatistikler ve Güvenirlik Katsayısı

	n	Minimum	Maximum	Ortalama	ss	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach's Alpha
Boş Zaman Suçluluğu	405	1,00	7,00	3,08	1,61	0,77	-0,57	0,97

Boş Zaman Suçluluğu ölçeğine ait tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde, 405 katılımcının puanlarının minimum 1,00 ve maksimum 7,00 arasında değiştiği, ortalama puanın $3,08 \pm 1,61$ olduğu görülmektedir. Dağılımın çarpıklık katsayısı 0,77 ve basıklık katsayısı -0,57 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığı oldukça yüksek olup Cronbach's Alpha katsayısı 0,97 olarak bulunmuştur.

Tablo 3. Seyahat Acenta Çalışanlarının Boş Zaman Suçluluğu Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi

		Boş Zaman Suçluluğu		Test	p
		Ortalama	ss		
Cinsiyetiniz*	Erkek	3,09	1,65	0,150	0,881
	Kadın	3,06	1,58		
Yaş**	18-25	2,89	1,55	1,561	0,198
	26-35	2,93	1,50		
	36-45	3,19	1,60		
	46 yaş ve üzeri	3,30	1,78		
Medeni Durumunuz*	Bekar	3,15	1,63	0,860	0,390
	Evli	3,01	1,60		
Öğrenim Durumunuz**	Lise	2,72	1,47	2,161	0,073
	Ön lisans	3,25	1,67		
	Lisans	3,12	1,66		
	Yüksek lisans	3,17	1,57		
	Doktora	2,49	1,26		
Çalışmakta Olunan Departman**	Rezervasyon Departmanı	2,75	1,45	0,757	0,604
	Tur Rehberi/Apranti Rehber	3,26	1,49		
	Kongre ve Konferans Departmanı	3,20	1,74		
	Enformasyon	3,23	1,69		
	Ulaşım Araçları Biletleme Departmanı	2,92	1,62		
	Transport Departmanı	3,14	1,73		
	Muhasebe ve Finans Departmanı	3,04	1,56		
Günlük Çalışma Süresi**	1-4 saat	3,08	1,69	0,812	0,445
	5-8 saat	2,95	1,54		
	8 saat ve üzeri	3,20	1,60		
Haftalık Boş Zaman Süresi**	1-5 saat	2,96	1,53	2,182	0,114
	6-10 saat	3,30	1,70		
	11 saat ve üzeri	2,95	1,58		

*= t testi, **=ANOVA testi

Boş Zaman Suçluluğu puanları açısından cinsiyet grupları karşılaştırıldığında, erkeklerin ortalaması $3,09 \pm 1,65$, kadınların ortalaması $3,06 \pm 1,58$ olup gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($t=0,150$; $p=0,881$).

Yaş gruplarına göre yapılan ANOVA analizi sonucunda, 18–25 yaş grubunun ortalaması $2,89 \pm 1,55$, 26–35 yaş grubunun ortalaması $2,93 \pm 1,50$, 36–45 yaş grubunun ortalaması $3,19 \pm 1,60$ ve 46 yaş ve üzeri grubun ortalaması $3,30 \pm 1,78$ olarak bulunmuş olup gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($F=1,561$; $p=0,198$).

Medeni duruma göre yapılan karşılaştırmada, bekarların ortalaması $3,15 \pm 1,63$, evlilerin ortalaması $3,01 \pm 1,60$ olup gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=0,860$; $p=0,390$).

Öğrenim durumuna göre yapılan ANOVA analizinde, lise mezunlarının ortalaması $2,72 \pm 1,47$, ön lisans mezunlarının $3,25 \pm 1,67$, lisans mezunlarının $3,12 \pm 1,66$, yüksek lisans mezunlarının $3,17 \pm 1,57$ ve doktora mezunlarının $2,49 \pm 1,26$ olarak saptanmış olup gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F=2,161$; $p=0,073$).

Çalışılan departmana göre yapılan ANOVA analizinde, rezervasyon departmanında çalışanların ortalaması $2,75 \pm 1,45$, tur rehberi/apranti rehberlerin $3,26 \pm 1,49$, kongre ve konferans departmanında çalışanların $3,20 \pm 1,74$, enformasyon biriminde çalışanların $3,23 \pm 1,69$, ulaşım araçları biletleme departmanında çalışanların $2,92 \pm 1,62$, transport departmanında çalışanların $3,14 \pm 1,73$ ve muhasebe-finans departmanında çalışanların $3,04 \pm 1,56$ olup gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır ($F=0,757$; $p=0,604$).

Günlük çalışma süresine göre yapılan ANOVA analizinde, 1–4 saat çalışanların ortalaması $3,08 \pm 1,69$, 5–8 saat çalışanların ortalaması $2,95 \pm 1,54$ ve 8 saat ve üzeri çalışanların ortalaması $3,20 \pm 1,60$ olup gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($F=0,812$; $p=0,445$).

Haftalık boş zaman süresine göre yapılan ANOVA analizinde, 1–5 saat boş zamanı olanların ortalaması $2,96 \pm 1,53$, 6–10 saat boş zamanı olanların ortalaması $3,30 \pm 1,70$ ve 11 saat ve üzeri boş zamanı olanların ortalaması $2,95 \pm 1,58$ olarak bulunmuş olup gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır ($F=2,182$; $p=0,114$).

6. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmada seyahat acenta çalışanlarının boş zaman suçluluğu düzeyleri incelenmiş ve söz konusu düzeylerin demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı test edilmiştir. Elde edilen bulgular, örneklem grubunun boş zaman suçluluğu düzeyinin orta düzeyin altında olduğunu ($\bar{X}=3,08 \pm 1,61$) göstermektedir. Ölçeğin yüksek iç tutarlılık katsayısı ($\alpha=0,97$) ölçüm aracının bu örneklemde oldukça güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içerisinde bulunması ise analizlerde kullanılan parametrik testlerin uygunluğunu desteklemektedir.

Araştırmanın temel hipotezi (H1), seyahat acenta çalışanlarının boş zaman suçluluğu düzeylerinin demografik değişkenlere göre farklılık gösterdiğini öne sürmekteydi. Ancak analiz sonuçları, incelenen tüm demografik değişkenler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığını ortaya koymuştur. Bu doğrultuda H1 ve tüm alt hipotezler (H1.1–H1.7) reddedilmiştir.

Cinsiyet değişkeni açısından kadın ve erkek çalışanların boş zaman suçluluğu düzeyleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0,05$). Benzer şekilde yaş grupları arasında gözlenen ortalama farklılıklara rağmen bu farklılıklar istatistiksel açıdan anlamlı değildir. Medeni durum değişkeni bakımından da evli ve bekar çalışanlar arasında anlamlı bir farklılaşma saptanmamıştır.

Öğrenim düzeyi değişkeninde istatistiksel anlamlılık sınırına yaklaşan bir bulgu elde edilmiş olmakla birlikte ($p=0,073$), gruplar arası fark anlamlı değildir. Çalışılan departman, günlük çalışma süresi ve haftalık boş zaman süresi değişkenleri açısından yapılan analizlerde de boş zaman suçluluğu düzeylerinin anlamlı biçimde farklılaşmadığı görülmüştür (tüm p değerleri $>0,05$).

Hipotez testlerine ilişkin değerlendirme sonuçları incelendiğinde, araştırma kapsamında kurulan tüm hipotezlerin reddedildiği görülmektedir. Buna göre seyahat acenta çalışanlarının boş zaman suçluluğu düzeyleri; cinsiyet, yaş, medeni durum, öğrenim durumu, çalışılan departman, günlük çalışma süresi ve

haftalık boş zaman süresi değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu bulgu, boş zaman suçluluğunun demografik temelli bir ayrışma sergilemediğini ve incelenen örnekleme daha homojen bir dağılım gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 4. Hipotezler ve sonuçları

Hipotezler	Kabul/ret durumu
H1. Cinsiyet değişkenine göre, seyahat acentası çalışanlarının boş zaman suçluluğu düzeyleri anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.	Ret
H2. Yaş değişkenine göre, seyahat acentası çalışanlarının boş zaman suçluluğu düzeyleri anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.	Ret
H3. Medeni durum değişkenine göre, seyahat acentası çalışanlarının boş zaman suçluluğu düzeyleri anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.	Ret
H4: Öğrenim durumuna göre, seyahat acentası çalışanlarının boş zaman suçluluğu düzeyleri anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.	Ret
H5. Çalışmakta olunan departman değişkenine göre, seyahat acentası çalışanlarının boş zaman suçluluğu düzeyleri anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.	Ret
H6. Günlük çalışma süresi değişkenine göre, seyahat acentası çalışanlarının boş zaman suçluluğu düzeyleri anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.	Ret
H7. Haftalık boş zaman süresi değişkenine göre, seyahat acentası çalışanlarının boş zaman suçluluğu düzeyleri anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.	Ret

Bu sonuçlar, seyahat acentalarında görev yapan çalışanların boş zaman suçluluğu deneyimlerinin demografik özelliklerden bağımsız olarak benzer düzeylerde seyrettiğini göstermektedir. Başka bir ifadeyle boş zaman suçluluğu, bireysel sosyodemografik özelliklerden ziyade daha yapısal, örgütsel ya da psikolojik faktörlerle ilişkili olabilecek bir olgu olarak değerlendirilebilir. Turizm sektörünün hizmet yoğun yapısı, müşteri ile eş zamanlı üretim süreci, esnek ve düzensiz çalışma saatleri gibi yapısal özellikler, çalışanlar arasında benzer deneyim örüntülerinin oluşmasına neden olmuş olabilir.

Araştırmanın bir diğer önemli bulgusu, haftalık boş zaman süresi ile boş zaman suçluluğu düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamış olmasıdır. Boş zaman miktarının artmasının otomatik olarak suçluluk duygusunu arttırmadığını görülmektedir. Bu durum, boş zamanın niceliğinden ziyade niteliğinin ya da bireyin boş zamana yüklediği anlamın daha belirleyici olabileceğine işaret etmektedir.

Demografik değişkenlere göre anlamlı farklılıkların saptanmamış olması, seyahat acenta çalışanlarının boş zaman deneyimlerini bireysel özelliklerden ziyade sektörel çalışma koşulları çerçevesinde anlamlandırdıklarına işaret etmektedir. Yoğun ve esnek çalışma düzeninin sektörde normatifleşmiş olması, çalışanların boş zamana yeterince sahip olmamalarını kişisel bir yetersizlik ya da suçluluk nedeni olarak değerlendirmemelerine yol açmış olabilir. Bu durum, boş zaman suçluluğunun bireysel demografik özelliklerden çok, algılanan kontrol ve boş zamanın öznel anlamı ile ilişkili bir olgu olduğunu düşündürmektedir.

Araştırma, Ankara ilindeki A grubu seyahat acenta çalışanları ile sınırlıdır ve kesitsel bir tasarıma sahiptir. Bulguların farklı şehirlerde, farklı turizm işletmelerinde ve farklı örneklem gruplarında test edilmesi genellenebilirliği artıracaktır. Ayrıca gelecekte yapılacak çalışmalarda boş zaman suçluluğunun tükenmişlik, iş doyumu, iş-yaşam dengesi, örgütsel bağlılık ve psikolojik iyi oluş gibi değişkenlerle ilişkisel ya da yapısal eşitlik modellemesi çerçevesinde incelenmesi kavramın daha derinlemesine anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Tüm bulgular birlikte değerlendirildiğinde, seyahat acenta çalışanlarının boş zaman suçluluğu düzeylerinin orta düzeyin altında seyrettiği ve incelenen demografik değişkenler açısından anlamlı biçimde farklılaşmadığı görülmektedir. Araştırma hipotezlerinin tamamının reddedilmesi, boş zaman suçluluğunun bu örnekleme bireysel sosyodemografik özelliklere bağlı olarak yapılaşmadığını ortaya koymaktadır. Başka bir ifadeyle çalışanlar, boş zamanlarını sınırlı ölçüde kullanıyor olsalar dahi, bunu öz-bilinçli bir suçluluk, vicdani yük ya da ahlaki olarak deneyimlememektedir.

Sonuç olarak araştırma, seyahat acenta çalışanlarının boş zaman deneyimlerinin suçluluk ekseninde değil, daha çok sektörel normlar ve örgütsel dinamikler çerçevesinde şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Bu bulgu, turizm literatüründe boş zaman suçluluğu kavramının sektör bağlamında farklılaşabileceğini göstermesi bakımından önemli bir kuramsal açılım sunmaktadır.

KAYNAKÇA

- Alaeddinoğlu, F., & Can, S. A. (2007). Türk turizm sektöründe tur operatörleri ve seyahat acenteleri. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2), 50–66.
- Altay, H., & Akgül, V. (2010). Seyahat acentaları çalışanlarının tükenmişlik düzeyi: Hatay örneği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(14), 87–112.
- Aytaç, Ö. (2002). Boş zaman üzerine kuramsal yaklaşımlar. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 231–260.
- Bekman, M. (2022). Halkla ilişkiler uygulamalarında nicel araştırma yöntemi: İlişkisel tarama modeli. *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 6(16), 238–258.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). John Wiley & Sons.
- Groeneveld, R. A., & Meeden, G. (1984). Measuring skewness and kurtosis. *The Statistician*, 33, 391–399.
- Iso-Ahola, S. E., & Mannell, R. C. (2004). Work and leisure. In J. T. Haworth & A. J. Veal (Eds.), *Work, leisure and well-being* (pp. 199–217). Routledge.
- Kabanoff, B. (1980). Work and nonwork: A review of models, methods, and findings. *Psychological Bulletin*, 88(1), 60–77.
- Koo, J. H. (2023). *American idle: An examination of leisure guilt, time use, and well-being* (Doctoral dissertation, University of California, Irvine).
- Kuykendall, L., Boemerman, L., & Zhu, Z. (2018). The importance of leisure for subjective well-being. In E. Diener, S. Oishi, & L. Tay (Eds.), *Handbook of well-being*. DEF Publishers.
- Nunnally, J. C. (1967). *Psychometric theory*. McGraw-Hill.
- Paggi, M. E., Jopp, D., & Hertzog, C. (2016). The importance of leisure activities in the relationship between physical health and well-being in a lifespan sample. *Gerontology*, 62, 450–458. <https://doi.org/10.1159/000444415>
- Sert, A. (2025). *Seyahat acente çalışanlarının boş zaman engellerinin incelenmesi: Ankara ili örneği* (Yüksek lisans tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi).
- Sonnentag, S. (2001). Work, recovery activities, and individual well-being: A diary study. *Journal of Occupational Health Psychology*, 6(3), 196–210.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2026). *Seyahat acentası sorgulama*. <https://yatirimisletmeleruygulama.kultur.gov.tr/Acente.Web.Sorgu/Sorgu/acentesorgu>
- Tangney, J. P., Stuewig, J., & Mashek, D. J. (2007). Moral emotions and moral behavior. *Annual Review of Psychology*, 58, 345–372.
- Türk, N., Batmaz, H., & Doğrusever, C. (2025). Psychometric properties of Turkish version the Rest Intolerance Scale short form. *Siirt Journal of Education*, 5(1), 62–74. <https://doi.org/10.58667/sedder.1712764>

Araştırma Makalesi / Research Article

Seyahat Acenta Çalışanlarının Boş Zaman Suçluluğu Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi

Evaluation of Leisure Crime Levels Among Travel Agency Employees According to Demographic Variables

Halise Dilek SEVİN

DOI : [10.63556/ankad.v10i3.447](https://doi.org/10.63556/ankad.v10i3.447)

Geliş/Received: 20/02/2026

Kabul/Accepted: 18/05/2026

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Leisure time is an area of life that enables individuals to renew themselves physically and psychologically and is closely related to life satisfaction and subjective well-being. Beyond its restorative function, leisure is also considered an essential component of work-life balance and sustainable employee performance. While the literature frequently emphasizes that leisure time contributes positively to individual well-being, it is also argued that productivity-oriented norms and internalized work ethics in modern working life may generate ambivalent emotions during non-work time (Koo,2023, s.3-4).

The concept of “leisure guilt” refers to the discomfort, moral unease, or self-judgment individuals experience when they choose to rest rather than work or engage in activities perceived as productive. This emotional response is often associated with role expectations, work centrality, and internalized societal standards regarding efficiency and responsibility. Therefore, leisure guilt represents not only an individual psychological reaction but also a reflection of broader socio-cultural and occupational Dynamics (Koo,2023, s.6).

The tourism sector, characterized by an intense work pace, faces certain challenges stemming from irregular working hours and the intensity of face-to-face interactions (Altay& Akgül,2010, s.88). In this context, examining the leisure experiences and emotional responses of travel agency employees is important for understanding the well-being of workers in labor-intensive service sectors. While there are studies in the literature on burnout, job stress, and leisure constraints among tourism workers, empirical research focusing directly on leisure guilt is quite limited (Sonnentag, 2001, s.196;

The purpose of this study is therefore to determine the levels of leisure guilt among travel agency employees and to examine whether these levels differ significantly according to various demographic variables.

Methods

The research was designed as a quantitative study, and the survey technique was used as the data collection method. The data collection instrument consisted of two sections. The first section included questions regarding participants’ demographic characteristics (gender, age, leisure time). The second section consisted of scale items aimed at measuring the level of leisure guilt. Participation in the study was voluntary, and respondents were informed about the confidentiality and anonymity of their responses.

Descriptive statistics were calculated to determine the general tendency and distribution of leisure guilt levels. Prior to hypothesis testing, the data were examined in terms of normality and suitability for parametric analysis. To examine whether leisure guilt differed according to demographic variables, independent samples t-tests and one-way analysis of variance (ANOVA) were conducted. The statistical significance level was set at $p < .05$. Within this framework, seven hypotheses were developed to test whether leisure guilt levels differed significantly based on the specified demographic variables.

Results and Discussion

The findings indicate that travel agency employees have low levels of leisure guilt. The scale mean being below the midpoint suggests that participants do not experience a pronounced sense of guilt when engaging in leisure activities. This result implies that employees generally perceive leisure time as legitimate and necessary rather than as a deviation from work-related responsibilities.

The analyses further revealed that leisure guilt levels did not differ significantly according to gender ($p = 0.401$), age ($p = 0.329$), marital status ($p = 0.568$), educational status ($p = 0.412$), department worked in ($p = 0.248$), daily working hours ($p = 0.361$), and weekly leisure time ($p = 0.447$) ($p > 0.05$). Accordingly, all hypotheses developed within the scope of the study were rejected.

These findings indicate that leisure guilt demonstrates a relatively homogeneous structure among travel agency employees and is not shaped by demographic distinctions. Rather than individual demographic characteristics, sectoral working conditions and organizational culture may play a more decisive role in shaping employees' perceptions of leisure. The absence of significant differences across working time variables also suggests that limited leisure availability does not automatically translate into higher guilt levels, highlighting the importance of subjective interpretation of leisure rather than its quantitative duration.

In conclusion, the findings reveal that leisure guilt among travel agency employees exhibits a structure largely independent of demographic variables. Therefore, employees' leisure experiences should be evaluated within the broader framework of sectoral and organizational dynamics. The study contributes to the limited body of research on leisure guilt in tourism and provides a basis for developing employee well-being policies that promote healthier work-life integration in the sector.